

Een verantwoorde greep in de

Aleid Dik: "Het geïntegreerde teeltsysteem omvat meer dan natuurlijke vijanden en chemische gewasbeschermingsmiddelen".

Van chemische middelen zijn de neveneffecten bekend. Als het gaat om natuurlijke gewasbeschermingsmiddelen ligt dat anders. Dan zijn er nog heel wat vragen waarop een antwoord gewenst is. Ook is niet altijd het effect op alle ziekten en plagen bekend van andere invloeden, zoals rassenkeuze, kasklimaat, belichting en gewasverzorging. Als hierover meer bekend is, kunnen betere beheersstrategieën worden ontwikkeld. Reden voor PPO Glastuinbouw in Naaldwijk om voor een aantal belangrijke glasgewassen al deze kwesties in één groot, samenhangend onderzoek beet te pakken.

TEKST EN BEELD: JOS BEZEMER

Voor dr. Aleid Dik was de hierboven beschreven situatie aanleiding om met collega's uit verschillende disciplines een nieuw onderzoek op te zetten. Zij is bij PPO Glastuinbouw hoofd van de onderzoeksgroep Fytopathologie, Nematologie en Virologie. "Veel onderzoek in de gewasbescherming richt zich op één belager. Voor elke ziekte of plaag bestaan één of meerdere remedies. Van natuurlijke middelen was echter niet bekend hoe deze middelen het geheel van de gewasbescherming beïnvloeden.

Netwerken van telers promoten telen met toekomst

Sinds kort loopt het project 'Telen met toekomst', gefinancierd door het Ministerie van LNV, ook in de gesloten kasteelten. PPO Glastuinbouw werkt hierin samen met telers, LTO Groeiservice en toeleveranciers. Het project heeft tot doel de milieubelasting te verminderen in alle sectoren. 'Telen met toekomst' richt zich in de glastuinbouw in eerste instantie op de gewassen komkommer, tomaat, roos en chrysaant. In de gewassen roos en chrysaant sluit 'Telen met toekomst' aan op het bloemisterijproject 'Strategie' van LTO Groeiservice.

Opzet praktijknetwerken

Per gewas zijn er zes tot tien telers. Zij hanteren als startpunt de bekende maatregelen voor een duurzame(re) teelt. Economie plus duurzaamheid is de praktische invalshoek van 'Telen met toekomst'. Welke middelen worden gebruikt? Hoeveel tijd stop je in gewasbescherming? En wat doen de maatregelen met de milieubelasting? Oftewel: kosten versus resultaat en opbrengsten.

Vorig jaar vond de nul-meting plaats bij de deelnemende

telers. Gedurende het project kunnen zij intensieve begeleiding krijgen van onder meer PPO Glastuinbouw. In overleg met de toeleveranciers en PPO Glastuinbouw proberen en beoordelen de telers ook nieuwe maatregelen en methodieken of andere invalshoeken op hun merites. Praktijkervaring wordt zo gecombineerd met onderzoeksresultaten. In bijeenkomsten wisselen telers de opgedane ervaringen uit. Hun jaarresultaten zijn steeds de basis voor de doelstellingen voor het volgende jaar.

Olievlek

De per gewas geselecteerde telers komen uit verschillende regio's. Regionale invloeden (klimaat) worden op deze manier meegenomen in het project. Ook draagt regionale spreiding eraan bij dat de ontwikkelde kennis als een olievlek een weg vindt naar collega-telers en toeleveranciers. De olievlekwerking strekt zich ook uit naar het onderzoek: ervaringen en knelpunten in de praktijk komen bij de onderzoeksleding en kunnen aanleiding zijn voor nieuw onderzoek.

gereedschapskist

Wat verdraagt of wat botst met elkaar? Dergelijke vragen zijn natuurlijk niet nieuw, ze doen zich doorlopend voor. Neem het volgende voorbeeld: om de populaties natuurlijke vijanden zoveel mogelijk te behouden, wordt in tomaat geadviseerd weggesneden of weggeplukt blad op de grond te laten liggen, waarop vervolgens makkelijk Botrytis kan ontstaan of zich uitbreiden. Zo zijn er - naast de bekende neveneffecten van chemische middelen - nog tal van andere, kruiselingse invloeden. Die brengen we nu in kaart voor de belangrijke gewassen komkommer, roos, chrysant en tomaat. Eerst in het laboratorium en proefkassen, later ook in de praktijk”.

Kwestie van systeendenken

Het project gaat overigens heel wat verder dan alleen de natuurlijke middelen. Aleid Dik: “Voor PPO is geïntegreerde gewasbescherming méér dan het gebruik van natuurlijke vijanden, aangevuld met correcties door chemische middelen. Voor PPO is geïntegreerde gewasbescherming een kwestie van systeendenken, met een brede opvatting van het begrip ‘systeem’. We kijken daarom ook naar de invloed van het kasklimaat en energieverbruik, naar de belichte versus de onbelichte teelt, naar de gewasverzorging en gevolgen voor de arbeidskosten, naar raskeuze en vanzelfsprekend naar resultaten: productie, kwaliteit, milieubelasting.

Met alle kennis die dit oplevert, zijn effectieve beheersstrategieën mogelijk met een minimale milieubelasting die op meerdere variabelen zijn gebaseerd en daar rekening mee houden. De teler moet straks in staat zijn de op zijn bedrijf beste beheersstrategie te kiezen. Hij kan dan een heel verantwoorde greep in de gereedschapskist doen”.

Goed scouten blijkt de crux

Het onderzoek ging in 2002 van start en loopt tot en met 2005. PPO gebruikt uitsluitend toegelaten middelen of nieuwe middelen waarvan vrijwel zeker is dat ze, toegelaten en wel, beschikbaar komen. Dat zijn bijvoorbeeld natriumbicarbonaat

en een gewasbeschermingsmiddel van natuurlijke oorsprong (GNO) tegen meeldauw en twee micro-organismen (BB) tegen meeldauw en Botrytis.

Een aantal algemene conclusies is al geformuleerd. Aleid Dik daarover: “Zo kan een zorgvuldig gekozen beheersstrategie de afhankelijkheid van chemische middelen verlagen en de milieubelasting terugschroeven. Goed scouten blijkt een crux in het verhaal te zijn. Het succes van een strategie is groter als er goed wordt geteld en waargenomen. Tot slot moet een gekozen strategie hecht in het totale teeltsysteem worden verankerd”.

Op gewasniveau zijn er ook al enkele conclusies. Een beperkte greep daaruit. In het gewas komkommer is meeldauw de belangrijkste schadepost. Raskeuze kan het gebruik van fungiciden tegen meeldauw sterk verminderen. In de praktijk blijken deze rassen helaas gevoeliger te zijn voor Mycosphaerella.

In het gewas chrysant laten chemische en geïntegreerde teeltstrategieën geen verschil zien in takkwaliteit. In rozen is het gebruik van GNO, of het gecombineerd gebruik van GNO en biologische bestrijders, even effectief tegen meeldauw als een louter chemische bestrijding. Een puur biologische teelt van rozen en chrysanten is vooralsnog niet haalbaar. De kennis uit het project beheersstrategieën wordt overigens gebruikt en getest in het project ‘Telen met toekomst’ (zie kader).

Samenvatting

Het succes van de geïntegreerde gewasbescherming kan groter zijn als kruiselingse invloeden in de afwegingen worden meegenomen. Het gaat dan om teeltfactoren als raskeuze, energieniveau, belichting, gewasverzorging en het gebruik van natuurlijke middelen. Door deze variabelen mee te wegen, ontstaan verfijnde beheersstrategieën met meer effectiviteit. In een breed opgezet onderzoek en in het project ‘Telen met toekomst’ werkt PPO Glastuinbouw aan dit ambitieuze doel.

Normen en waarden

Onlangs nam ik deel aan een congres over toekomst en tuinbouwtechniek.

Ik mocht zelfs een bijdrage leveren over belichting en de jaarronde teelt van groentegewassen en de gevolgen daarvan voor

de ontwikkeling van de bedrijfstak.

Grondig voorbereid en opgetogen ging ik naar Wageningen. Wat een buitenkans, veel kennis uit diverse takken van de tuinbouw en samen de lijnen uitzetten voor de toekomst. Ook de overheid was fors vertegenwoordigd. Nederland kennis- en innovatieland.

Automatisering, robotisering, optimalisering wortelmilieu, gesloten kas en jaarrond productie middels groeilicht waren de onderwerpen. Aan het einde van de dag kwamen we tot de conclusie dat juist het aan elkaar koppelen van deze items leiden tot een sterke bedrijfskolom. Immers als je jaarrond produceert, verkort je ook de terugverdientijd van al die dure apparatuur.

Toen kwamen de beleidsmakers van onze overheid in actie. Natuurlijk begrepen en onderschreven zij het geschetste perspectief, maar paste dit wel binnen de Glami-normen? Nee natuurlijk niet, maar het is toch duidelijk waar de grootste kansen liggen en het levert per eenheid product de beste energierendementen.

Ja, maar het is niet eenvoudig om dit te meten en te controleren. Dan hebben wij gegevens van de bedrijven nodig. “Wij zien grote bezwaren,” was de stelling van de overheidsdienaren. De verantwoordelijkheid wat betreft het initiatief en de haalbaarheid werd tot mijn verbazing bovendien bij het bedrijfsleven gelegd. De dag liep ten einde en het congres werd afgesloten.

Op weg naar huis speelde er van alles door mijn hoofd. Als ik nu geen belastingformulieren invul, zou er dan ook niet betaald hoeven worden, of schaffen we het belasting betalen gewoon af? Is dit de overheidsbijdrage aan Nederland kennis- en innovatieland? Maakt de overheid beleid of zijn alleen de uitvoerbaarheid en het electoraal scoren van belang?

Bij toetsing van dit monopolie door de NMA ben ik benieuwd of er niet zoveel belangen geschaad worden dat er dwingend wordt opgelegd om snel een concurrerend en effectief alternatief te ontwikkelen.

Privaat, maar wel meer kwaliteit voor minder geld.

Peter Klapwijk